

Elke dag 3,9 relevante receptwijzigingen per apotheek

Apothekers wijzigen jaarlijks 1,9 miljoen keer recepten

In een Nederlandse openbare apotheek worden elke dag gemiddeld 3,9 relevante farmacotherapeutische receptwijzigingen doorgevoerd. Deze wijzigingen leiden niet alleen tot verbeteringen op het gebied van veiligheid en effectiviteit, maar ook tot verbeteringen in gebruiksgemak en doelmatigheid.

Auteurs **Ellen van Loon** en **Mette Heringa**

Uit eerder onderzoek uitgevoerd in 2016 is bekend dat apothekers administratieve, logistieke en farmacotherapeutische receptwijzigingen doorvoeren. Gemiddeld gaat het om 6,5 farmacotherapeutische receptwijzigingen per dag per apotheek. SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy heeft deze farmacotherapeutische wijzigingen nu onderzocht op relevantie. Uit dit vervolgonderzoek blijkt dat per apotheek 3,9 receptwijzigingen per dag door experts als relevant of uiterst relevant worden beoordeeld. Dit zijn in totaal bijna 2 miljoen relevante receptwijzigingen op jaarbasis voor de openbare apotheken in Nederland. In het onderzoek werd ruim 60% van de onderzochte casussen beoordeeld als rele-

vant (56,3%) of uiterst relevant (4,2%). De overige casussen werden als matig relevant (31,9%) beoordeeld, of de beoordeling was niet eenduidig (7,6%). De verschillende disciplines in het expertpanel waren vrij eensgezind in hun beoordeling: artsen en apothekers vonden de receptwijzigingen ongeveer even relevant.

Bij 16 van de 160 casus vond een meerderheid van de expertpanelleden dat te weinig informatie aanwezig was voor een relevantiebeoordeling. Ze hadden vooral behoefte aan meer informatie over de indicatie, het behandelbeleid en de ernst van de aandoening. Deze informatie is niet standaard bij de openbaar apotheker bekend, terwijl deze in dit onderzoek vaak wel als noodzakelijk voor de relevantiebeoordeling werd gezien.

Wat is relevantie?

Relevantie is een breed begrip en daarom is dit verder uitgesplitst in de aspecten veiligheid, effectiviteit, doelmatigheid en gebruiksgemak. Bovendien is de expertpanelleden gevraagd om een inschatting te geven van de ernst van het potentiële FTP en van de kans dat dit probleem optreedt. Ook werd de expertpanelleden gevraagd of de casusbeschrijving voldoende informatie bevatte om de relevantie te beoordelen.

Duiding

Om relevantie te duiden werd het expertpanel gevraagd welke aspecten door de receptwijziging verbeterd werden: de veiligheid, de effectiviteit, het gebruiksgemak of de doelmatigheid van het geneesmiddel. Bij een kwart van de casussen was er door de receptwijziging sprake van een grote verbetering op minimaal een van de vier aspecten. Daarnaast was bij ruim 70% van de receptwijzigingen sprake van een kleine verbetering op minimaal een van deze aspecten. Bij de meeste relevante of uiterst relevante wijzi-

**ARTSEN EN
APOTHEKERS
VONDEN
DE RECEPT-
WIJZIGINGEN
ONGEVEER
EVEN RELEVANT**

Vier receptwijzigingen: allemaal relevant, maar op verschillende aspecten

Geslacht, Leeftijd (jr)	Casusomschrijving	Veiligheid	Effectiviteit	Gebruiksgemak	Doelmatigheid
♂, 13	Voorschrift levitiracetam 2x per dag 5ml. Bij de vorige aflevering was de dosering verhoogd naar 2x per dag 6ml. Na overleg met voorschrijver nu aangepast naar 2x per dag 6ml.	/	+	/	/
♂, 60	Voorschrift povidonjood oogdruppels 5%, 6x per dag in beide ogen 1 ml. Verkeerd product gekozen; bedoeld zijn kunsttranen polyvidon. Na overleg met voorschrijver is verstrekt Vidisic® carbogel ooggel 2mg/g minims, 3x per dag in beide ogen.	++	++	+	++
♂, 52	Voorschrift escitalopram 10mg, 45st, 1x per dag ½ tablet. l.v.m. gebruiksgemak aangepast naar 1x per dag 1 tablet van 5mg.	/	/	++	+
♀, 54	Voorschrift amoxicilline/clavulaanzuur van tandarts voor ontstoken kies. Bekende intolerantie op amoxicilline (jeuk). In overleg met voorschrijver doxycycline afgeleverd.	++	/	+	/

++ = grote verbetering, + = kleine verbetering, / = geen effect, - = kleine verslechtering

gingen was sprake van een verbetering in veiligheid of effectiviteit: deze casus waren dus *klinisch* relevant. Bij een klein aantal relevante casussen was er geen verbetering in veiligheid of in effectiviteit, maar wel in gebruiksgemak of doelmatigheid. Ook deze aspecten zijn relevant vanuit het perspectief van patiënt en maatschappij.

Ernst

Ook is het expertpanel gevraagd om een inschatting te maken van de ernst van het farmacotherapiegerelateerde probleem (FTP) dat aanleiding was voor de receptwijziging en de kans dat dit probleem optreedt. Volgens het expertpanel was bij een kwart van alle casussen de kans op kort- tot langdurend ongemak zonder restverschijnselen aanzienlijk (> 40%) wanneer geen receptwijziging zou zijn uitgevoerd.

Bij 4,6% van de als relevant beoordeelde casussen was er kans op langdurige of blijvende restverschijnselen of overlijden. Dit zijn situaties waarin interveniëren bijna altijd gewenst is. Geëxtrapoleerd naar alle apotheken in Nederland betekent dit dat apothekers jaarlijks bijna 100.000 keer een recept wijzigen in situaties met kans op ernstige gevolgen. Hoewel de kans op ernstige gevolgen door een FTP niet altijd groot is, is ook bekend dat medicatiegerelateerde problemen in totaal toch verantwoordelijk zijn voor een substantieel deel van de acute ziekenhuisopnames. ■

De opzet van het relevantieonderzoek

Apothekers doen farmacotherapeutische receptwijzigingen wanneer sprake is van een (potentieel) farmacotherapiegerelateerd probleem (FTP), bijvoorbeeld een onjuiste dosering, een geneesmiddelinteractie of een overgevoeligheid. Het doel van dit onderzoek was om de relevantie van deze wijzigingen vast te stellen. Hiervoor is een steekproef van 160 casussen uit het eerdere onderzoek in 2016 genomen. Per casus werd de wijziging beschreven en werd informatie gegeven over het originele recept, de medicatiehistorie, contra-indicaties en intoleranties en de in het apotheekinformatiesysteem (AIS) beschikbare labwaarden. Elke casus is in een online vragenlijst beoordeeld door vijf van de 25 expertpanelleden: een huisarts, een openbaar apotheker, een internist of geriater, een ziekenhuisapotheker en een niet-klinisch werkzame deskundige van een universiteit of kennisinstituut.

Ellen van Loon, MSc is openbaar apotheker bij Apotheek de Drie Stellingen en werkzaam bij SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy in Leiden. Dr. Mette Heringa is apotheker/onderzoeker bij SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy in Leiden.

Het onderzoek is uitgevoerd door een onderzoeksgroep die verder bestond uit dr. Annemieke Floor-Schreuderling (SIR, KNMP vervolgopleiding), dr. Henk Buurma (onafhankelijk wetenschappelijk adviseur), prof. dr. Marcel Bouvy (Universiteit Utrecht, SIR), prof. dr. Toine Egberts (UMC Utrecht, Universiteit Utrecht) en prof. dr. Peter de Smet (KNMP, Radboud Universiteit Nijmegen).

Zie voor literatuurreferenties: pw.nl